

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЇЇ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ

Хаустова Є. А.

Науковий керівник – к.і.н., асистент Євсюкова О. Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр.. Науки, 14, каф. Українознавства, тел.. (057)702-14-98

The article analyzes that the modern Ukrainian society, which is increasingly characterized by the destructive processes observed in the social and individual life of the individual, never before needs the spiritual and moral education of young people.

Keywords: cultural tradition, spiritual-moral education, spiritual guidelines, education, Christian cultural tradition.

Сучасне українське суспільство, яке все більше характеризується руйнівними процесами, що спостерігаються і в соціальному і, що особливо небезпечно, хоча й на перший погляд не так помітно, в індивідуальному бутті особистості, як ніколи потребує духовно-морального виховання молоді.

Агресія, жорстокість, адиктивність, інші прояви крайнього егоїзму стають нормою міжособистісних відносин й особистісного буття дітей і молоді. Як прояв егоїзму у молодіжному середовищі спостерігається відчуження, недовіра, байдужість один до одного, спотворення уявлень про товарискість, дружбу, ціннісних і смисложиттєвих орієнтирів. Все це, звичайно, свідчить про неналежний духовний розвиток і дитини в садочку, і учня в школі, і студента вузу, взагалі нашої молоді, гідне виховання якої повинно бути основою державного будівництва.

Проблеми духовності і моральності широко вивчаються у філософії, культурології, психології, педагогіці. Ніхто не піддає сумніву, що основою освіти і виховання повинен бути духовний розвиток, що необхідно відроджувати вітчизняну духовно-моральну культуру, що орієнтиром мусять стати традиційні, апробовані багатьма поколіннями українські духовні цінності, що слід повернутися до основ народної педагогіки, і лише тоді ми зможемо розраховувати на відродження духовно-морального потенціалу нашого народу і достойне виховання молоді.

Українська нація сформувалася як нація християнська і тому повернення до традицій не можливе без повернення до вчення отців церкви, праць видатних християнських мислителів, здобутки яких сьогодні як мінімум недооцінюються, а то й просто не беруться до уваги. Православною догматикою вже давно вироблені принципи, методи, прийоми виховання, які забезпечують духовний розвиток особистості, її духовно-моральне вдосконалення. Духовність як сутнісна характеристика

особистості потенційно закладена в людині. І тільки за умови постійного духовного розвитку людини потенційна духовність може стати реальною. А для цього потрібна жива взаємодія людини з Богом? Але найбільш глибоко сутність духовності і її значення для особистості відображено у християнській антропології Григорія Ніського, Ніла Сорського, Феофана Затворника, Іоанна Кронштадського, Ігнатія Брянчанінова та інших. Так, святий Ігнатій Брянчанінов розглядав духовно-моральне виховання особистості в контексті природи людини, її духовного розвитку. Він обґрунтовував принципи духовно-морального виховання, а саме: духовно-антропологічний принцип, принцип пріоритету духовного виховання над навчанням, особистісний підхід до виховання, принцип дисципліни духу (послух), системність, чітке дотримання моральних норм і правил поведінки [1, с. 146].

Очевидно, що традиційні українські духовні орієнтири перебувають у протиріччі із сучасними так званими «загальнолюдськими цінностями». Традиційні українські духовні орієнтири довели свою ефективність на прикладі багатьох поколінь. Сучасні ж ціннісні пріоритети, які ґрунтуються на культивуванні егоїзму, все більше доводять свій руйнівний потенціал. Про це чудово сказав І. О. Ільїн: «Освіта без виховання не формує людину, а розбещує і псує її, бо вона дає їй життєво вигідні можливості, технічні навички, якими людина – бездуховна, безсовісна, без віри і без характеру – і починає зловживати... Формальна освіченість поза вірою і совістю створює не національну культуру, а розпусту вульгарної цивілізації». І сьогодні ця думка влучна й актуальна [2, с. 177].

Адже однією з причин моральної деградації особистості і взагалі духовної кризи сучасного суспільства якраз і є виховання і освіта, які не націлюють на головне – абсолютну духовну досконалість [3, с. 46]. Отже, духовність і моральність як базові характеристики особистості повинні стати основою сучасної виховної системи в Україні на усіх рівнях, а метою духовно-морального виховання особистості – її духовно-моральна досконалість. І цьому, безперечно, допоможе звернення до традицій духовно-морального виховання, які вироблені християнською культурною традицією та спільна діяльність інституту освіти в державі і церкви заради покращення духовно-моральної культури української молоді.

Література

1. Ігнатій (Брянчанінов), святий. Слово о различных состояниях естества человеческого по отношению к добру и злу // Ігнатій (Брянчанінов), свят. Собр. соч. Т.2. – М., 2001. – с. 385.
2. Ільїн І. А. Наши задачи. Статті 1948-1954 гг. // Ільїн І. А. Собр. соч. в 10 т. Т.2 Кн. 2. – М.: Русская книга, 1993. – с. 177–178.
3. Платон (Ігумнов), архим. Православное нравственное богословие. – М.: СвятоТроицкая Сергиева Лавра, 1994. – с. 240.